KARMĖLAVOS SENKAPIS

Kristina RICKEVIČIŪTĖ

2003 metais tyrinėjimai Karmėlavos senkapyje, Kauno r., buvo tęsiami. Juos jau 7 metus iš eilės vykdo KVAD. 1998–2002 metais ištirtas 944 m^2 plotas ir aptikti 93 kapai datuojami XV a. pradžia–XVI a. (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V, 2000, p. 315 – 318; *ATL 2000 metais*, V, 2001, p. 112; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 146; *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 119–119; *LA*, V., 2003, t. 24, p. 161–228). Be to, 1975–1977 metais senkapį tyrinėjo VDKM ir aptiko 122 griautinius kapus (žr. *ATL 1974 ir 1975 metais*, V., 1977, p. 142–144; *ATL 1976 – 1977 metais*, V., 1978, p. 206–210; *LA*, V., 1995, t. 11, p. 73–103).

Karmėlavos senkapis yra 130 m į PV nuo Karmėlavos gyvenvietės ir apie 500 m į ŠV nuo plento Kaunas–Jonava. 200 m nuo senkapio į ŠV yra veikiančios Karmėlavos kapinės. Karmėlavos piliakalnis yra 800 m į ŠR nuo senkapio.

Šiais metais senkapio centrinėje ir PV dalyse iškastos 5 perkasos. Ištirtas 162 m^2 plotas (41 pav.). Aptikti 4 nesudegintų mirusiųjų kapai, du kapai (219 ir 221) sunaikinti. Kape 221 išlikę tik keli ilgųjų kaulų fragmentėliai. Pagal antropologinių tyrimų ataskaitą, kape buvo palaidotas suaugęs asmuo. Kape 219 griaučiai nuarti, išliko tik kaukolės viršugalvio fragmentas ir sunykęs peilis. Šiame kape buvo palaidotas vyras.

Kape 220, 86 cm gylyje, 184x54 cm dydžio duobėje, palaidota 35–40 metų moteris. Pastebėti ir 170x42 cm dydžio karsto kontūrai. Moteris gulėjo aukštielninka, galva į PV. Kaukolė gulėjo ant pakaušio. Apatinis žandikaulis truputį nusviręs žemyn, abiejų rankų žastikaulių fragmentai – tiesioje padėtyje, kairė koja – ištiesta. Dešinės kojos kaulai neišliko. Mirusioji buvo sujuosta odiniu diržu. Rasti jo 17,2 cm, 15 cm, 11,5 cm ilgio ir 2,6 cm pločio fragmentai. Diržas – dviejų sluoksnių, pakraščiai persiūti, matyti dygsniai. Išilgai per vidurį diržas puoštas žalvariniais daugialapės gėlytės formos 0,6 cm skersmens apkaliukais. Išlikusi ir žalvarinė ovalo formos sagtelė su žalvariniu apkaliuku. Kairėje juosmens pusėje prie diržo matyti sunykusios odinės rankinės pėdsakai, prie dešiniojo rankinės krašto gulėjo kriauninio peilio fragmentas. Peilio smaigalys nukreiptas kojų link, jo fragmentas – 9 cm ilgio ir 1,8 cm pločio. Rankinės viduje rasta 7,5 cm ilgio yla ir sunykęs Aleksandro Jogailaičio denaro fragmentas. (42 pav.). Kapas datuojamas XVI a. pirmuoju–antruoju dešimtmečiu.

Turtingas įkapių ir vyro *kapas 222*. Jame išlikę 120x50 cm dydžio karsto kontūrai. 87 cm gylyje 50–55 metų vyras palaidotas aukštielninkas galva į PV. Kaukolė apnykusi gulėjo ant pakaušio ir smarkiai pasukta į dešinę. Apatinis žandikaulis nukritęs žemyn. Kairė ranka sulenkta per alkūnę stačiu kampu ir padėta juosmens srityje, o dešinė sulenkta per alkūnę buku kampu. Kojos ištiestos, per kelius suglaustos.

Galvūgalyje, dešinėje kaukolės pusėje, rastas geležinis kablys karstui sutvirtinti. Dešinėje krūtinės pusėje išilgai griaučių gulėjo žalvarinis lazdelinis smeigtukas. Kairėje krūtinės pusėje, netoli kairės rankos alkūnės, gulėjo geležinė profiliuota 4,5x5,5 cm dydžio sagtis. Prie dešiniojo dubens kaulo, išorinėje pusėje, rasta geležinė yla, kriauninis 10,7 cm ilgio peilis ir trys monetos – Vytauto

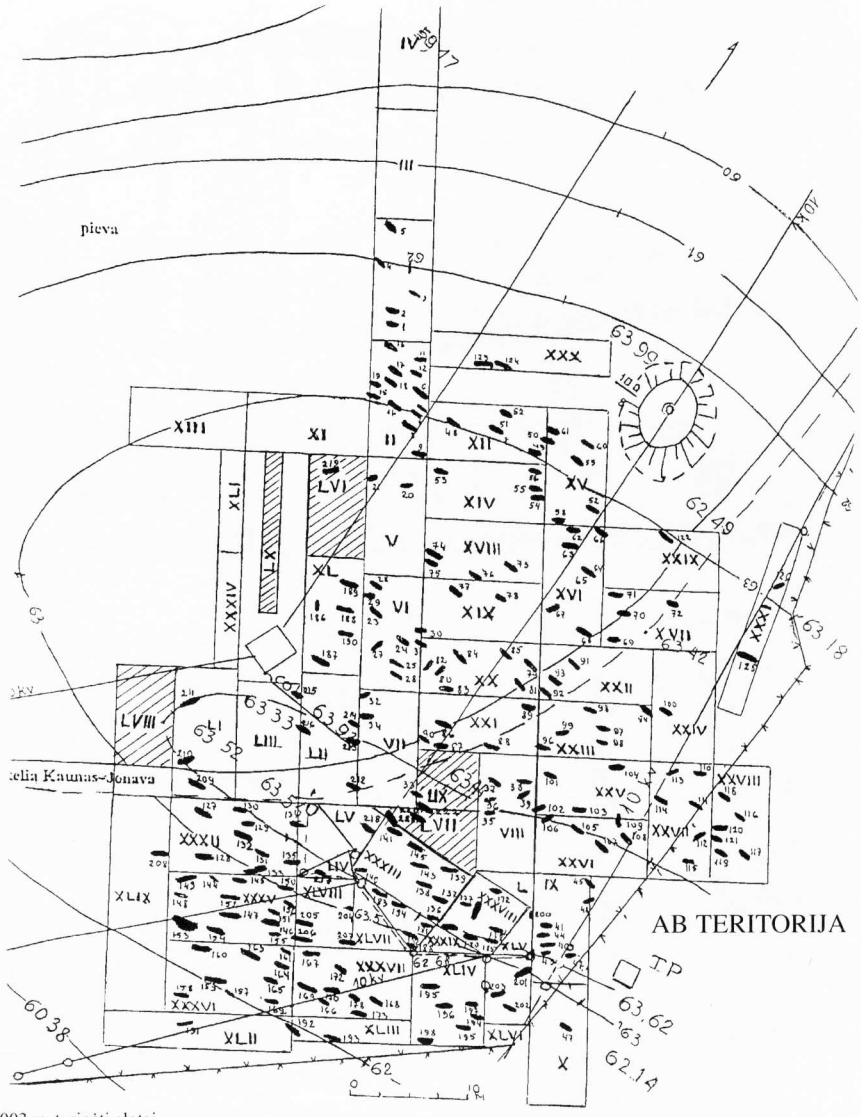

2003 m. tyrinėti plotai
1975–2002 m. tyrinėti plotai
griautiniai kapai
I–LX plotų numeriai
aukštos įtampos elektros stulpai

41 pav. Karmėlavos senkapio 1975–2003 m. tyrinėtų plotų ir kapų bendras planas. *K. Rickevičiūtės brėž.*
Fig. 41. General plan of investigated area and graves in the Karmėlava old cemetery in the years from 1975 to 2003.

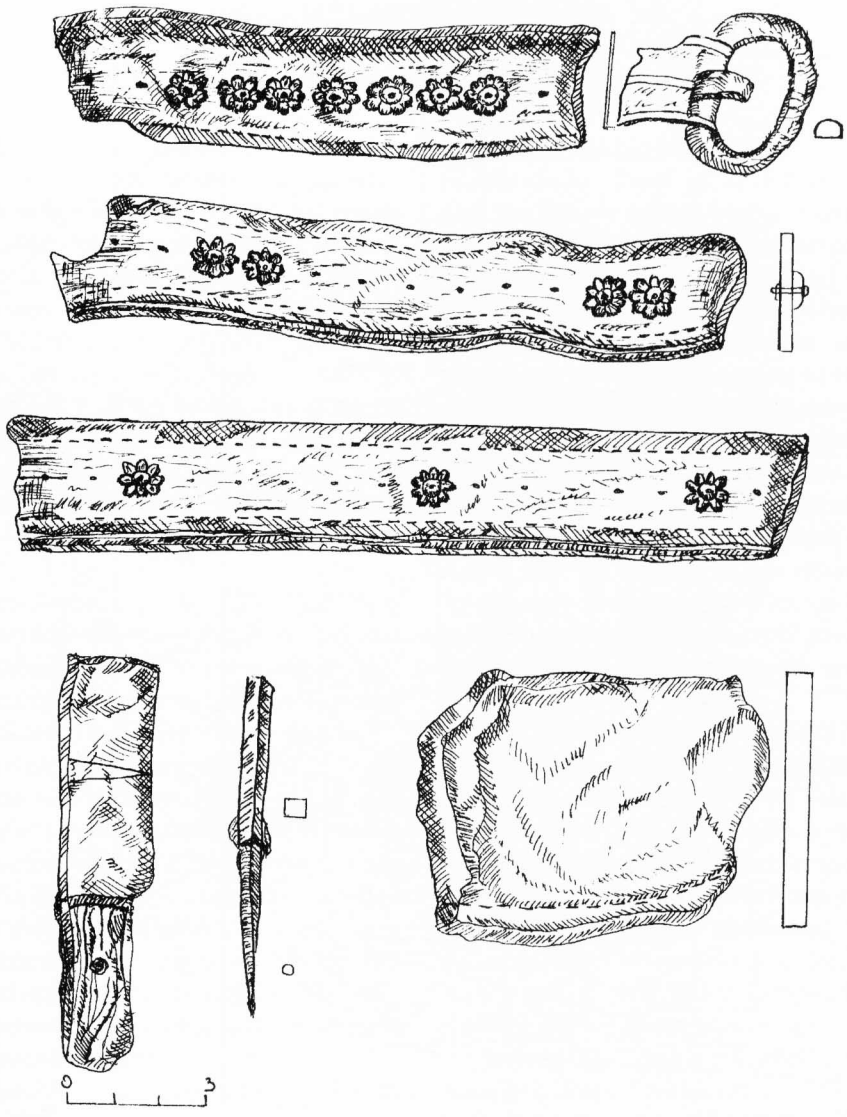

42 pav. Kapo 220 radiniai. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 42. Finds from grave 220.

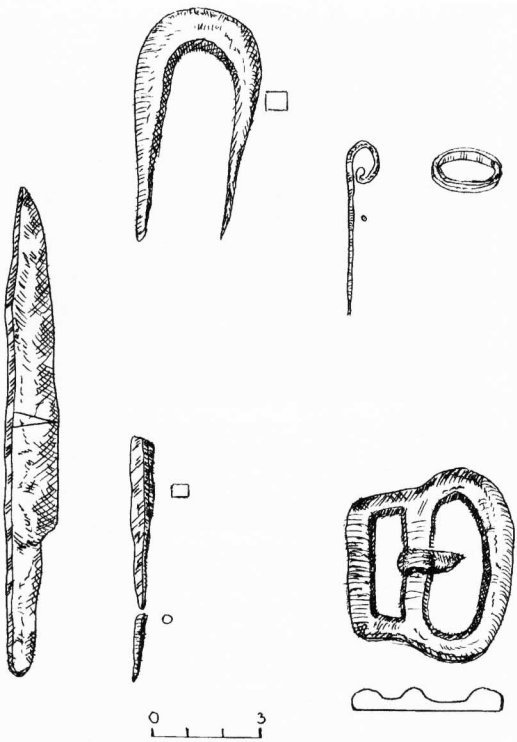

43 pav. Vyro kapo 222 inventorius.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 43. Inventory from male grave 222.

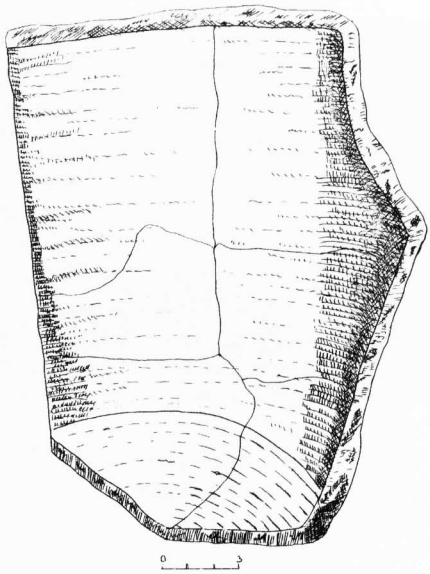

44 pav. Puodo dalis iš vyro kapo 222.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 44. Fragment of pot from male grave 222.

Aleksandro denarai (aversas: Gedimino stulpai, reversas: ietigalis ir kryžius). Ant dešinės rankos piršto užmautas žalvarinis juostinis žiedas, puoštas dviem grioveliais (43 pav.). Prie kairės kojos šlaunikaulio ir išorinėje pėdos pusėje aptikta vazono formos lygiu paviršiumi molinio puodo dalis (44 pav.). Kapas datuojamas XV a. antruoju dešimtmečiu.

KARMĖLAVA CEMETERY

In 2003 the area of 162 m^2 was explored and 4 inhumations were unearthed. Grave 219 was ploughed away, grave 221 destroyed. Female grave 220 abounded in burial items. It is dated back to the beginning of the 16th century A.D. Male grave 222 is dated back to the beginning of the 15th century A.D.